

Prima instanță: Judecătoria Chișinău (sediul Centru) (jud. L. Bagrin)

Instanța de apel: Curtea de Apel Chișinău (jud. N. Budăi, V. Negru, I. Muruianu)

DECIZIE

25 martie 2020

mun. Chișinău

Colegiul civil, comercial și de contencios
administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție

În componența:

Președintele ședinței, judecătorul
Judecătorii

Svetlana Filincova
Galina Stratulat
Iurie Bejenaru
Dumitru Mardari
Nicolae Craiu

Examinând recursul declarat de către Roșca Ivan,
în cauza civilă la cererea de chemare în judecată depusă de către Olga Moisei
împotriva lui Ivan Roșca cu privire la repararea prejudiciului material, moral și
încasarea cheltuielilor de judecată,
împotriva deciziei din 07 decembrie 2019 a Curții de Apel Chișinău, prin care
a fost admisă cererea de apel depusă de Olga Moisei, casată integral hotărârea din
12 aprilie 2019 a Judecătoriei Chișinău (sediul Centru), fiind pronunțată o nouă
hotărâre de admitere parțială a acțiunii,

c o n s t a t ă :

La 09 octombrie 2017, Moisei Olga s-a adresat cu cerere de chemare în judecată împotriva lui Roșca Ivan, solicitând încasarea sumei de 19000 lei, cu titlu de datorie, a suma de 4197 lei cu titlu de rata inflației calculată pentru perioada noiembrie 2014 - august 2017 conform informației furnizate de către Biroul Național de Statistică și a tuturor cheltuielilor de judecată.

În susținerea cererii de chemare în judecată a menționat că, la 22 octombrie 2014, Ministerul Finanțelor al Republicii Moldova a transferat pe contul avocatului Roșca Ivan suma de 19 000 lei. Bani au fost transferați în temeiul titlului executoriu eliberat în baza hotărârii judecătorești emisă de Judecătoria Buiucani la 10 iunie 2013, iar suma menționată urma să fie încasată de către reclamantă în cauza civilă Moisei Olga împotriva Ministerului Justiției privind încălcarea dreptului la judecarea în termen rezonabil și repararea prejudiciului.

Reclamanta a afirmat că avocatul Roșca Ivan a reprezentat-o pe Moisei Olga în respectiva cauză civilă, fiindu-i eliberat un mandat în acest sens, care acorda și dreptul avocatului de a prezenta titlul executoriu spre executare și încasarea sumei adjudecate.

Deși banii au fost transferați real pe contul avocatului, acesta nu i-a comunicat despre acest fapt, iar la nenumăratele sale apeluri telefonice prin care îi solicita informații pe marginea executării hotărârii judecătorești, pârâtul îi răspundea că situația este sub control.

În anul 2015 a transmis o scrisoare Ministerului Justiției, prin care a solicitat informații privind transferarea sumei de bani, iar prin răspunsul din 18 iunie 2015 a fost informată că, titlul executoriu a fost expediat spre executare la Ministerul Finanțelor și suma a fost transferată pe contul avocatului la data de 22 octombrie 2014, conform mandatului nr. 0499712 din 29 iulie 2014.

Reclamanta a menționat că a telefonat avocatul cu solicitarea de a-i restitui banii, iar ultimul i-a propus să se întâlnească personal, însă la întâlnirile fixate nu s-a prezentat, astfel, soluționarea problemei nu a fost posibilă pe cale amiabilă.

Pe parcursul examinării cauzei, reclamanta Moisei Olga a înaintat instanței cerere suplimentară prin care a solicitat și încasarea prejudiciului moral cauzat în mărime de 5000 lei.

În susținerea acestei cereri a menționat că pe lângă prejudiciul material cauzat i sa cauzat și un enorm prejudiciul moral ce se manifestă prin acutizarea maladiei de diabet zaharat precum și hipertensiune arterială.

Reclamanta a menționat că este pensionară, suferă de mai multe boli și alte patologii, astfel, alte surse de existență nu are și suma însușită de pârât pentru reclamantă este o sumă considerabilă ce-i creează probleme de ordin financiar neavând alte surse de existență decât pensia care constituie 3178,43 lei, iar repararea prejudiciul moral cauzat, este o satisfacție morală pentru suma încasată de pârât ilegal.

Prin hotărârea din 12 aprilie 2019 a Judecătoriei Chișinău (sediul Centru), a fost respinsă ca tardivă cererea de chemare în judecată înaintată de Moisei Olga împotriva lui Roșca Ivan cu privire la repararea prejudiciului material, moral și încasarea cheltuielilor de judecată.

Pentru a hotărî astfel prima instanță a reținut că, dreptul reclamantei Moisei Olga de a solicita apărarea pe cale judiciară a pretinsului drept încălcat a apărut cel târziu la data recepționării scrisorii Ministerului Justiției nr. 10/7662 din 01 august 2014, prin care ultimul a expediat către Ministerul Finanțelor titlul executoriu nr. 2ra-1633/14 eliberat de Judecătoria Buiucani, mun. Chișinău, potrivit plicului anexat. Totuși, prezenta cerere de chemare în judecată a fost depusă în instanța de judecată abia la 09 octombrie 2017, cu omiterea termenului de prescripție.

Prin decizia din 07 decembrie 2019 a Curții de Apel Chișinău, a fost admisă cererea de apel depusă de Olga Moisei, casată integral hotărârea din 12 aprilie 2019 a Judecătoriei Chișinău (sediul Centru), fiind pronunțată o nouă hotărâre de

admitere parțială a acțiunii.

În motivarea soluției sale instanța de apel a menționat că, prescripția începe să curgă de la data când obligația devine exigibilă, iar obligația pârâtului a devenit exigibilă la 22 octombrie 2014, zi în care Ministerul Finanțelor a transferat efectiv suma de 19 000 lei, destinată creditorului Moisei Olga, la contul avocatului Roșca Ivan și anume din acest moment termenul de prescripție începe a curge.

Examinând fondul cauzei, instanța de apel a concluzionat că nu pot fi reținute alegațiile lui Roșca Ivan cu privire la faptul că suma de 19 000 lei, achitată de către Ministerul Finanțelor în beneficiul Olgăi Moisei, au fost reținute de dânsul pentru serviciile juridice neachitate, or, aceste aspecte depășesc cadrul prezentului litigiu și pot face obiectul unei acțiuni separate în justiție. Astfel, dat fiind faptul că pârâtul nu a restituit reclamantei suma de 19 000 lei, este ținut să achite și rata inflației în sumă de 4179 lei calculată pentru perioada noiembrie 2014 – august 2017.

Totodată instanța de apel a considerat întemeiată și pretenția cu privire la încasarea prejudiciului moral, or prin nerestituirea creditorului, fără nici un temei legal sau contractual a sumei de 19000 lei, Olgăi Moisei i s-a cauzat și un prejudiciu moral.

La 23 decembrie 2019, Roșca Ivan a declarat recurs împotriva deciziei din 07 decembrie 2019 a Curții de Apel Chișinău, solicitând casarea acesteia cu menținerea hotărârii primei instanțe.

În motivarea recursului a indicat că instanța de apel la pronunțarea deciziei a interpretat eronat legea precum și a săvârșit alte încălcări care au dus la încălcarea drepturilor și libertăților fundamentale ale omului.

Prin încheierea din 11 martie 2020 a Curții Supreme de Justiție, recursul declarat de către Roșca Ivan a fost considerat admisibil.

În conformitate cu art. 434 alin. (1) al Codului de procedură civilă, recursul se declară în termen de 2 luni de la data comunicării hotărârii sau a deciziei integrale, dacă legea nu prevede altfel.

Instanța de recurs constată că, decizia recurată a fost pronunțată la 07 decembrie 2019, expediată părților la 11 decembrie 2019, fără a se cunoaște cu certitudine data recepționării acesteia de către părți, astfel recursul declarat la 23 decembrie 2019 a fost depus cu respectarea termenului indicat la art. 434 alin. (1) al Codului de procedură civilă.

În corespundere cu art. 444 al Codului de procedură civilă, recursul s-a examinat fără înștiințarea participanților la proces. Astfel, Colegiul a decis inoportună invitarea acestora, întrucât argumentele expuse în cererile de recurs au fost formulate cu suficientă precizie pentru a permite instanței verificarea legalității hotărârii atacate. Totodată, toate punctele de drept care puteau exista în această cauză pot fi cercetate și soluționate în mod adecvat pe baza înscrisurilor prezente la dosar. În plus, recurenta și intimații au avut ocazia să își prezinte poziția în scris și să răspundă la concluziile părții adverse. (*mutatis mutandis*, cauza Auza Vilho

Eskelinen și alții vs. Finlanda, hotărârea din 19 aprilie 2007, § 72 – 75)

Subsidiar, în § 26 – 27 ale deciziei Curții Constituționale nr. 95 din 19 decembrie 2016 privind excepția de neconstituționalitate a articolului 444 al Codului de procedură civilă, Curtea a statuat că în cazul procedurilor care au ca obiect autorizarea unui apel sau care consacră verificarea unor aspecte de drept, și nu de fapt, sunt îndeplinite condițiile articolului 6 din Convenție chiar dacă instanța de apel sau de recurs nu oferă reclamantului posibilitate să se exprime în fața sa, în persoană. Iar, în esență nu este afectat accesul liber la justiție.

Verificând hotărârea contestată în raport de criticile formulate, în limitele controlului de legalitate și temeiurilor de drept invocate, Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție consideră recursul declarat de Roșca Ivan întemeiat și care urmează a fi admis, casată decizia recurată cu trimiterea cauzei spre rejudecare în instanța de apel din considerentele ce urmează.

În conformitate cu art. 445 alin. (1) lit. c) al Codului de procedură civilă, instanța, după ce judecă recursul, este în drept să admită recursul, să caseze integral decizia instanței de apel și să trimită cauza spre rejudecare în instanța de apel o singură dată dacă eroarea judiciară nu poate fi corectată de către instanța de recurs.

Pe parcursul examinării cauzei în fazele procesuale anterioare s-a constatat cu certitudine că, temei pentru intentarea prezentei acțiuni a constituit o sumă de bani transferată în contul lui Roșca Ivan, în calitate de reprezentant al Olgăi Moisei, în urma executării unei hotărâri irevocabile, sumă care însă a fost reținută de către recurent cu titlu de onorariu. Prima instanță, examinând cauza în procedură contencioasă generală, a ajuns la concluzia că acțiunea este tardivă.

Totuși, ajungând la concluzia că prezenta acțiune cade sub incidența prevederilor art.276²- art.276⁴ al Codului de procedură civilă, fapt care nu implică obligația instanței de citare a părților, instanța de apel a examinat fondul nemijlocit al cauzei în procedură scrisă, în lipsa părților, iar în dispozitivul deciziei emise a indicat că aceasta nu se supune recursului și este definitivă și irevocabilă.

În pofida acestui fapt, Colegiul lărgit apreciază critic modul și procedura în care a fost examinată cauza în ordine de apel, iar în susținerea poziției sale reține următoarele.

Cauza civilă în speță a fost inițiată la 09 octombrie 2017 în baza cererii de chemare în judecată înaintată de Moisei Olga. Prin Legea nr. 17 din 05 aprilie 2018 (în vigoare din 01 iunie 2018) pentru modificarea și completarea unor acte legislative, *inter alia*, au fost introduse modificări în Codul de procedură civilă, printre care se numără și un capitol nou cu privire la procedura în cazul cererilor cu valoare redusă. Examinarea cauzei în prima instanță a avut loc în procedură contencioasă generală și a fost finalizată prin emiterea hotărârii din 12 aprilie 2019.

În urma modificărilor introduse prin legea menționată supra, căile de atac în procedura examinării acțiunilor cu valoare redusă au fost limitate, deciziile

instanței de apel, fiind definitive și irevocabile de la pronunțare.

În corespundere cu prevederile art. 3 alin. (3) al Codului de procedură civilă, legea procedurală civilă care impune obligații noi, anulează sau reduce drepturile procedurale ale participanților la proces, limitează exercitarea unor drepturi ori stabilește sancțiuni procedurale noi sau suplimentare nu are putere retroactivă.

Colegiul lărgit atestă că instanța de apel prin modificarea procedurii de examinare a cauzei din cea generală în cea scrisă, a încălcat prevederile art. 3 alin. (3) al Codului de procedură civilă, a acordat unei legi noi restrictive de drepturi o putere retroactivă, fapt prin care a anihilat dreptul la apărare a lui Rosca Ivan împotriva unei soluții defavorabile lui. De fapt, în speță, examinarea fondului cauzei a avut loc doar într-o instanță, în cea de apel, părțile în mod nejustificat fiind lipsite de oricare cale de atac.

Articolul 6 al Convenției nu pretinde ca statele să creeze curți de apel și recurs. Cu toate acestea, în cazul în care un astfel de sistem a fost instituit, acesta se va aplica atât timp cât procedura internă acordă reclamantului un recurs juridic accesibil în fața unei instanțe naționale superioare (cauza *Chatellier vs. Franța*, hotărâre din 31 martie 2011, §§34- 43).

Totodată este de menționat că, efectul articolului 13 din Convenție este astfel încât să impună acordarea unei căi de atac interne pentru a putea remedia substanța unei „plângeri disputabile”, în conformitate cu prevederile Convenției și să ofere o redresare corespunzătoare.

În jurisprudența sa constantă Curtea reafirmă că articolul 13 din Convenție garantează existența în dreptul intern a unei căi de atac, care să permită prevalarea de drepturile și libertățile din convenție, astfel cum sunt consacrate în aceasta. Prin urmare, această dispoziție are drept consecință impunerea unei căi de atac interne care permite instanței naționale competente să se pronunțe cu privire la conținutul unei „plângeri credibile” întemeiate pe convenție și să ofere măsurile de reparație corespunzătoare, chiar dacă statele contractante beneficiază de o anumită marjă de apreciere cu privire la modul de a se conforma obligațiilor impuse de aceasta.

Așadar, reiterând cele expuse supra, Colegiul lărgit menționează că prin decizia din 07 noiembrie 2019 a Curții de Apel Chișinău recurentului Roșca Ivan i-a fost încălcat dreptul de acces la o instanță prevăzut de art. 6 combinat cu art. 13 al Convenției.

Considerațiile de mai sus sunt suficiente pentru a stabili că erorile judiciare analizate în speță sunt esențiale și nu pot fi corectate în această fază. Or judecarea recursului, exercitat conform rigorilor impuse de art. 432 alin. (1) al Codului de procedură civilă, are caracter devolutiv numai pentru problemele de drept material și procedural.

Prin urmare, ținând cont de faptele din speță, de argumentele părților și de constatările de mai sus, Colegiul judiciar consideră că a examinat principalele întrebări juridice puse în cerere și că nu este necesar să se pronunțe separat în privința motivelor invocate în recursurile formulate.

Acestea, în esență, nu au forță juridică de a influența prezenta soluție pe caz și relevanța lor va putea fi supusă unei aprecieri juridice la o nouă rejudecare a cauzei (a se vedea, *printre alte autorități*, cauzele Kamil Uzun vs. Turcia, hotărâre din 10 mai 2007, § 64; Centrul pentru Resurse Juridice în numele lui Valentin Câmpeanu vs. România (Marea Cameră), din 17 iulie 2014, § 156).

Astfel, din considerentele arătate, Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție consideră necesar de a admite recursul declarat, de a casa decizia din 07 noiembrie 2019 a Curții de Apel Chișinău, iar reținând că erorile admise nu pot fi corectate de instanța de recurs, cauza urmează a fi remisă la rejudecare, în alt complet de judecată.

La rejudecarea cauzei, instanța urmează să examineze speța în întregime în cadrul unor proceduri noi, în vederea respectării dreptului părților la un proces echitabil, în special, în partea aprecierii juridice a observațiilor lăsate fără răspuns (a se vedea, *spre exemplu* impactul considerentelor instanței de recurs la o nouă reexaminare, cauzele Victor Harovschi vs. Moldova, hotărâre din 18 noiembrie 2008; Dimitar Yordanov vs. Bulgaria, hotărâre din 6 septembrie 2018, § 52 - 53).

Având în vedere cele expuse și în conformitate cu art. 445 alin. (1) lit. c) al Codului de procedură civilă, Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție

d e c i d e:

Se admite recursul declarat de Roșca Ivan.

Se casează decizia din 07 noiembrie 2019 a Curții de Apel Chișinău emisă în cauza civilă intentată la cererea de chemare în judecată depusă de Olga Moisei împotriva lui Ivan Roșca cu privire la repararea prejudiciului material, moral și încasarea cheltuielilor de judecată și se remite cauza spre rejudecare la Curtea de Apel Chișinău, în alt complet de judecată.

Decizia nu se supune niciunei căi de atac.

Președintele ședinței,
judecătorul

Svetlana Filincova

Judecătorii

Galina Stratulat

Iurie Bejenaru

Dumitru Mardari

Nicolae Craiu